

5. Lyutyi, I. (2009). (Ed.) *Podatkova systema* [Tax System]. Center educational literature, Kyiv, 456 p. (in Ukr.).
6. *Tax Code of Ukraine*. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua> (in Ukr.).
7. Popova, L., Drozhzhina, I., Maslov, B. (2008). *Nalogovye sistemy zarubezhnykh stran* [Tax systems of foreign countries]. Business and Services, Moskva, 368 p. (in Russ.).
8. Sokolovskaya, A. (2013). Features of the tax system in Ukraine and ways of its correction. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, vol. 9, pp. 28–44 (in Ukr.).
9. Chugunov, I.Y., Zhukevich, O.M. (2014). Indirect taxation system of economic regulation. *Ekonomichnyj chasopys-KhKhI [Economic Annals-XXI]*, vol. 1–2 (1), pp. 61–64 (in Ukr.).
10. Chugunov, I.Y., Makogon, V.D. (2014). Fiscal policy in terms of institutional change. *Visnyk KNTEU [Bulletin KNTEU]*, vol. 4, pp.79–91(in Ukr.).
11. Paul E. Samuelson, William Nordhaus, J. (2010). *Jekonomika* [Economy], 18 rd. ed. OOO "I.D.Vilyams", Moskva, 1360 p. (in Russ.).
12. Yurij, S., Krysovaty, A., Koschuk, T. (2010). *Suchasni tendentsii rozvytku ievropejs'koho opodatkuvannia ta novitnia paradyhma podatkovoï polityky v Ukraini* [Modern trends in European Taxation and Tax Policy newest paradigm in Ukraine]. TNEU, Ternopol, 292 p. (in Ukr.).
13. Official website of the Statistical Service of the European Union. Available at: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

УДК 336.02:330:341

Г.М. Степанова,
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Анотація

Здійснено аналіз та розкрито основні теоретичні підходи щодо визначення економічної сутності фінансової політики у системі державного регулювання економіки. Визначено роль фінансової політики в умовах трансформаційної економіки як інструменту соціально-економічного розвитку країни та необхідність вдосконалення фінансового механізму економічного зростання. Наведено основні сутнісні характеристики, мету, завдання, фактори впливу, механізми реалізації та складові фінансової політики, що надасть можливість поглибити розуміння економічної сутності фінансової системи в цілому та сприятиме ефективному розвитку фінансових відносин. Підкреслена важливість підвищення рівня обґрунтованості пріоритетних напрямів фінансової політики, виходячи з основ економічного розвитку країни та циклічної динаміки економіки. Обґрунтовано необхідність проведення подальших наукових досліджень, спрямованих на визначення основних напрямів та механізмів реалізації фінансової політики з урахуванням особливостей інституційного середовища суспільства, сутності фінансових відносин як вагомому інструменту соціально-економічного розвитку країни.

Ключові слова: державні фінанси, фінансова політика, економічний розвиток, фінансове регулювання, фінансова система, фінансові інструменти, бюджетно-податкова політика, грошово-кредитна політика.

А.М. Степанова,
Киевский национальный торгово-экономический университет, г. Киев

ФИНАНСОВАЯ ПОЛИТИКА КАК ИНСТРУМЕНТ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Аннотация

Осуществлен анализ и раскрыты основные теоретические подходы к определению экономической сущности финансовой политики в системе государственного регулирования экономики. Определена роль финансовой политики в условиях трансформационной экономики как инструмента социально-экономического развития страны и необходимость совершенствования финансового механизма экономического роста. Приведены основные

сущностные характеристики, цели, задачи, факторы влияния, механизмы реализации и составляющие финансовой политики, что позволит углубить понимание экономической сущности финансовой системы в целом и будет способствовать эффективному развитию финансовых отношений. Подчеркнута важность повышения уровня обоснованности приоритетных направлений финансовой политики, исходя из основ экономического развития страны и циклической динамики экономики. Обоснована необходимость проведения дальнейших научных исследований, направленных на определение основных направлений и механизмов реализации финансовой политики с учетом особенностей институциональной среды общества, сущности финансовых отношений как весомого инструмента социально-экономического развития страны.

Ключевые слова: государственные финансы, финансовая политика, экономическое развитие, финансовое регулирование, финансовая система, финансовые инструменты, бюджетно-налоговая политика, денежно-кредитная политика.

Ganna M. Stepanova,

Kyiv National University of Trade and Economic, Kyiv

FINANCIAL POLICY AS A TOOL FOR ECONOMIC DEVELOPMENT

Annotation

The analysis of the main theoretical approaches to determining the economic substance of financial policy in the state regulation of the economy is revealed. The role of financial policy in terms of the transformation of the economy as a tool for socio-economic development and the need to improve the financial mechanism of economic growth is defined. The basic intrinsic characteristics, purpose, objectives, impact factors, and mechanisms for implementing the financial policies that will provide an opportunity to deepen understanding of the economic nature of the financial system as a whole and contribute to the effective development of financial relations are shown. The importance of the priority areas of financial policy based on the fundamentals of economic development and the cyclical dynamics of the economy is highlighted. The need for further research aimed at identifying the main areas and mechanisms for the implementation of financial policies allowing for the institutional framework of society, the nature of financial relationships as an important instrument of socio-economic development is proved.

Keywords: public finance, financial policy, economic development, financial regulation, financial system, financial instruments, fiscal policy, monetary policy.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економічної системи зростає роль активної фінансової політики щодо забезпечення функціонування стійкої та збалансованої фінансової системи, економічної стабільності, збільшення темпів економічного розвитку, підвищення рівня життя та добробуту населення. Фінансова політика виступає інструментом державного регулювання економіки, важелем сталого соціально-економічного розвитку країни, сприяє забезпеченню раціонального розподілу фінансових ресурсів між галузями економіки, їх концентрації на найважливіших напрямках економічного розвитку та створенню ефективної системи управління державними фінансами. Актуальність обраної теми визначається наявністю низки питань щодо формування ефективної фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку та її подальшого вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань проведення державної фінансової політики і проблем

фінансового регулювання економіки зробили як зарубіжні вчені А. Вагнер, Д. Кейнс, А. Лаффер, К. Макконел, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, В. Танзі, Я. Тінберген, С. Фішер, М. Фрідмен, так і вітчизняні науковці – О. Василик, І. Запатріна, І. Лук'яненко, І. Луніна, І. Лютий, В. Опарін, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій. Водночас, потребують подальшого дослідження питання формування і реалізації ефективної фінансової політики, яка сприятиме досягненню стійкого економічного розвитку.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Проведений аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив те, що на даному етапі вдосконалення фінансово-економічних відносин важливим є поглиблення сутності фінансової політики, подальше дослідження питання формування і реалізації ефективної фінансової політики, яка сприятиме досягненню соціально-економічного розвитку країн, а також удосконалення положень щодо впливу інструментів державного фінансового регулювання на соціальні та економічні процеси.

Постановка завдання. Метою даної статті є розвиток підходів щодо визначення економічної сутності та ролі фінансової політики в соціально-економічному розвитку країни. Для досягнення визначеної мети було вирішено такі завдання:

- здійснено аналіз основних теоретичних підходів до визначення поняття «державна фінансова політика»;
- надано авторське визначення категорії «фінансова політика»;
- виділено основні сутнісні характеристики, механізми реалізації та складові фінансової політики.

Виклад основного матеріалу. Для розкриття теоретико-методологічної складової сутності економічної категорії «фінансова політика» важливим є використання наукових надбань вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері державної політики та подальше розкриття економічної сутності вищезазначеної категорії. Під визначенням поняття «політика» слід розуміти ухвалення взаємопов'язаних рішень, що стосуються вибору цілей і засобів їх досягнення з метою впливу на процеси розвитку держави та суспільних відносин. Відомо, що важливою складовою державної політики є економічна, фінансова політика ж виступає вагомою складовою останньої, яка через сукупність інструментів, методів та механізмів впливає на розвиток країни.

Трансформаційні процеси, що відбуваються у фінансовій системі, потребують посиленого впливу інструментів державної фінансової політики. Фінансовий механізм як система встановлених державою форм, видів та методів організації фінансових відносин також потребує вдосконалення. Важливим є поєднання монетарних і фіскальних інструментів фінансової політики, оскільки переважання сфери дії одних інструментів за рахунок

обмеження інших має досить негативний вплив на ефективність та дієвість фінансового регулювання та макроекономічну збалансованість зокрема. Варто підкреслити, що досвід у сфері державних фінансів засвідчує важливість та першочерговість бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики у механізмі фінансово-економічного регулювання соціально-економічного розвитку.

Необхідно зауважити, що положення класичної економічної теорії були основними при розробці та реалізації фінансової політик багатьох розвинутих країн світу аж до Великої депресії (поч. 30-х рр. XX ст.), яка зумовила переорієнтацію системи поглядів на роль держави у регулюванні соціально-економічних процесів та засвідчила недосконалість саморегулювання економічних процесів [1].

Представники теорії монетаризму навпаки вважали, що держава повинна підпорядковувати бюджетно-податкову політику грошово-кредитній. Монетаристи зводили до мінімуму рівень втручання держави в економічні процеси, обмежуючись лише контролем над грошовим обігом.

Аналіз поглядів представників неокласичних напрямів економічної теорії, зокрема А. Лаффера та М. Фелдстайна [2; 3], засвідчує вплив податкового навантаження на економічне зростання. Науковці виступали за стимулювання підприємницької діяльності шляхом забезпечення оптимального рівня оподаткування. Заслугує на увагу підкреслена важливість формування збалансованого бюджету як передумова соціально-економічного розвитку суспільства.

Значний внесок у розвиток фінансової науки здійснив американський дослідник у сфері економіки Дж. Сакс. Однією з найбільших проблем макроекономіки він вважав визначення ступеня впливу бюджетної та грошової політики на економічні тенденції. Використання важелів бюджетно-податкового та грошово-кредитного регулювання значним чином впливає на рівень виробництва, зайнятості, ціноформування та міжнародної торгівлі [4].

У дослідженнях відомих західних економістів С. Фішера, Р. Дорнбуша та Р. Шмалензі фінансова політика ототожнюється з фіскальною політикою, однак значний внесок здійснили положення щодо основних складових останньої, а саме – грошової та фіскальної політики. Фіскальна політика розглядається як сукупність рішень та заходів держави у сфері податків та державних видатків [5, с 512-513]. Варто відзначити, що даними науковцями підкреслена необхідність координації грошової та фіскальної політики, важливість одночасного використання інструментів бюджетного та монетарного регулювання економічних процесів для забезпечення поставлених державних цілей. Заслугує на увагу виділення окремих типів фінансової політики, зокрема: політики стабілізації, політика економічного зростання, обмеженого обсягу ділової активності.

Американські вчені К. Макконел, С. Брю у своїй відомій праці «Економікс» визначають фінансово-бюджетну політику як сукупність змін, які вносяться урядом в порядок державних видатків та рівень оподаткування, направлених на досягнення повної зайнятості та виробництва не інфляційного національного продукту [6].

Основоположником базової теорії економічної політики вважається Ян Тінберген – перший лауреат Нобелівської премії з економіки (1969). Він побудував економетричну модель шляхом встановлення функціональних зв'язків між цільовими показниками, які необхідно досягнути в процесі реалізації політики та інструментами їх досягнення – фіскальні, монетарні, зовнішні (маніпуляції з валютним курсом) та регулюючі доходи. Науковець відзначав неоднорідність економічної політики, проблему її розробки, формування та реалізації [7].

Американець П. Самуельсон [8] виділяє дві основні складові фінансової політики держави, а саме: бюджетно-податкову – право збирати податки та здійснювати відповідні бюджетні видатки; грошово-кредитну – визначає пропозицію грошей та відсоткові ставки. Саме завдяки використанню вищезазначених інструментів фінансової політики держава впливає на сукупний рівень видатків, обсяги виробництва, темпи економічного розвитку, рівень зайнятості та індекси споживчих цін. Ключовою метою державної економічної політики науковець вважає підвищення продуктивності праці та обсягів виробництва, забезпечення достатніх темпів соціально-економічного розвитку країни.

Заслугує на увагу дослідження канадського економіста Р. Манделла, який отримав Нобелівську премію з економіки в 1999 р. «за аналіз монетарної і фіскальної політики за різних режимів валютного курсу та аналіз оптимальних валютних зон». Дослідження науковця в царині міжнародної економіки та макроекономічного регулювання, розпочаті в 1950-х роках, випередивши час, стали фундаментом для сучасного розуміння ефективної державної політики в умовах глобалізації.

Варто також відзначити лауреата 2001 р. Джозефа Стігліца, який зумів довести, що розуміння асиметричної інформації дозволяє краще розібратися у багатьох економічних явищах, включаючи безробіття та обмеження доступу до кредитів. Під час кризи він нещадно критикує як прихильників фінансової лібералізації, так і adeptів державного регулювання, відстоюючи "третій шлях" економічного розвитку як альтернативу вільному конкурентному ринку та соціалізму.

Пол Кругман – основоположник «нової теорії торгівлі», що стала результатом переосмислення класичної теорії міжнародних економічних відносин. Жорстко відстоюючи кейнсіанські погляди, він доводить, що ринки

далекі від ефективності, люди зазвичай нераціональні, а держава повинна серйозно втручатися в економіку для недопущення "бульбашок" цін на активи.

Американський вчений Л. Саммерс виступає за дерегулювання фінансового сектора. Протягом багатьох років залишався вірним теорії, що «ринки залишаються ринками, просто не треба їм заважати». «Контрагенти і кредитори більше знають про тих, з ким мають справу, краще вміють оцінювати ризики і володіють великими спонукальними мотивами, ніж будь-який державний регулятор», – заявляв він на захист твердження, що приватний ринок сам впорається з регулюванням фінансових ринків без допомоги держави [9].

Спеціалізована література визначає фінансову політику як частину економічної політики держави, що проявляється у використанні державних фінансових ресурсів, регулюванні доходів і видатків, формуванні та використанні державного бюджету, податковому регулюванні, управлінні грошовим оборотом, впливі на курс національної валюти [10].

Фінансова політика як складова економічної прагне досягнення економічної стабільності та прогресу в умовах оптимального рівня основних макроекономічних показників. Аналіз праць вітчизняних науковців, економістів, дослідників у сфері фінансової політики свідчить про розмаїття поглядів та тлумачень даної економічної категорії. Науковий загал найчастіше відстоює думку, що через фінансову політику відбувається вплив фінансів на соціально-економічний розвиток.

О. Василик називає фінансову політику досить складною сферою діяльності законодавчої і виконавчої влади, що включає заходи, методи і форми організації та використання фінансів для забезпечення її економічного та соціального розвитку [11].

В. Федосов та В. Опарін розглядають фінансову політику як комплекс дій та заходів держави, в межах наданих їм функцій та повноважень у сфері фінансів. Ця політика повинна відповідати реаліям соціально-економічного розвитку. Завданням фінансової політики науковці вважають забезпечення економічного зростання шляхом використання відповідних механізмів фінансового впливу на попит і пропозицію, споживання та інвестиції [12].

Заслуговує на увагу погляд професора І. Лютого щодо економічної сутності та ролі фінансової політики у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни, а саме проблема ефективності фінансової політики, яка залежить від ступеня врахування та реалізації економічних інтересів суб'єктів фінансової діяльності, на які спрямована дія механізму реалізації державної фінансової політики [13, с.4–5].

А. Даниленко розглядає фінансову політику як сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування та ефективного використання фінансових ресурсів країни, передбачених відповідно до обраної моделі економічного розвитку, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств для забезпечення стабільного розвитку на основі використання фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища, що сприяють реалізації цієї політики [14, с. 60].

Науковці С. Юрій та В. Федосов визначають фінансову політику як сукупність розподільчих відносин та перерозподільних заходів, які держава здійснює через фінансову систему для організації та використання фінансових відносин з метою забезпечення зростання ВВП та підвищення рівня добробуту всіх членів суспільства [15, с. 80].

І. Запатріна визначає сутність фінансової політики як елемента забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни, а також підкреслює, що вирішальним у формуванні фінансової політики держави є визначення таких її параметрів, як розмір держави (частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через видатки державного бюджету і позабюджетні фонди), дефіцит бюджету та частка державного та гарантованого боргу в валовому внутрішньому продукті [16, с. 60].

Узагальнюючи погляди науковців та з урахуванням вищенаведеного можна визначити економічну сутність фінансової політики як складову інституційного розвитку економіки, що передбачає цілісну сукупність організаційних, правових, інформаційних заходів, механізмів фінансового регулювання, спрямованих на раціональне та ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів відповідно до пріоритетних напрямів розвитку з метою забезпечення функціонування фінансових механізмів, добробуту громадян, збалансованого соціально-економічного розвитку на довгострокову перспективу.

Основною метою фінансової політики є забезпечення економічної та соціальної стабільності шляхом забезпечення умов для збалансованого економічного розвитку. Доцільно зазначити, що бюджетно-податкова та грошово-кредитна політика є найбільш дієвими інструментами державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. До складових бюджетної політики належать політика у сфері доходів та видатків бюджету, дефіциту бюджету, державного боргу, міжбюджетних відносин. До грошово-кредитної політики відносяться валютна політика, в тому числі курсова політика, політика регулювання платіжного балансу, управління золотовалютними резервами, кредитна політика, емісійна політика. Дієвість фінансового регулювання соціально-економічного розвитку суспільства

залежить від збалансованості впливу кожної із вищенаведених складових фінансової політики.

Слід наголосити, що вагомим завданням фінансової політики є її швидка адаптація до змін структури фінансових відносин, впливу факторів зовнішнього економічного середовища, якісних трансформацій фінансової системи. Основа фінансової політики – стратегічні напрями, що визначають довгострокові та середньострокові перспективи використання фінансових ресурсів і передбачають вирішення пріоритетних завдань із врахуванням особливостей функціонування економіки і соціальної сфери. Розробка та реалізація фінансової політики на середньострокову перспективу повинна враховувати вплив зовнішніх (екзогенних) і внутрішніх (ендогенних) факторів, які визначають тенденції соціально-економічного розвитку. До вагомих екзогенних факторів слід віднести:

- темп росту валового внутрішнього продукту країн, які формують попит на основні групи товарів вітчизняного експорту;
- рівень цін на основні товари вітчизняного експорту та імпортовані енергоносії;
- обсяги зовнішніх капітальних інвестицій для залучення у вітчизняну економіку;
- кон'юнктура на світових фінансових ринках, яка визначає можливі запозичення та операції рефінансування державного боргу [17].

До основних внутрішніх (ендогенних) економічних факторів відносяться наступні:

- частка перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджет та державні фонди соціального страхування;
- прогнозований обсяг доходів бюджету;
- прогнозований обсяг бюджетних видатків;
- дефіцит (профіцит) бюджету;
- обсяг прямого і гарантованого державного боргу;
- рівень співвідношення заощаджень населення та інвестицій в реальний та фінансовий сектор економіки.

Важливо підкреслити, що залежно від поставленої мети, фінансова політика спрямована на досягнення макроекономічної стабілізації чи стимулювання збалансованого економічного розвитку. Механізм реалізації фінансової політики передбачає використання цілої низки фінансових інструментів та важелів (рівень оподаткування, обсяг бюджетних видатків, дефіцит (профіцит) бюджету, державний борг тощо), які значним чином впливають на темпи економічного зростання. Інструменти бюджетного регулювання вищенаведених макроекономічних показників впливають на обсяг сукупного попиту та пропозиції в економіці та темпи перерозподілу

валового внутрішнього продукту. Серед інструментів монетарного регулювання варто вказати рівень обов'язкових резервів, ставку рефінансування, облікову ставку, регулювання імпорту та експорту фінансового капіталу, грошової бази та її агрегатів, валютних інтервенцій тощо. Дієвість фінансового регулювання при розробці фінансової політики визначається ступенем узгодженості та координації інструментів бюджетної та грошово-кредитної політики, а також повинна комплексно враховувати спектр впливу вищезгаданих інструментів регулювання на макроекономічну збалансованість.

Слід зазначити, що завдання державного регулювання набувають високого рівня актуальності в умовах кардинальних перетворень в економічній сфері, що виражається в необхідності виконання державою окрім функцій загального порядку, притаманних для стабільної економіки, цілої низки специфічних функцій, поява яких є адекватною реакцією на трансформаційні процеси в економіці.

Варто також звернути увагу на те, що стимулювання економічного зростання передбачає досягнення макроекономічної стабільності та удосконалення інституційного середовища фінансово-економічного механізму економічного розвитку. Під інституційним середовищем слід розуміти сукупність найбільш вагомих економічних, правових, суспільних та соціальних правил, які визначають межі діяльності та впливу інструментів фінансового регулювання на економічний розвиток країни. Складовими інституційного середовища також є ступінь розвитку взаємовідносин суб'єктів фінансової системи, зниження рівня трансакційних витрат, довгостроковий характер економічних зв'язків, сутність неформальних правил фінансової системи. Важливу роль у забезпеченні економічного зростання відіграють рівень якості правової системи держави та ступінь розвиненості фінансової системи. Таким чином, сукупність правил, норм, законів, процедур, державних органів управління, установ визначають комплексний інституційний механізм фінансової системи, який є дієвим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток суспільства та включає нормативно-правову систему інститутів, фінансово-економічну систему інститутів, система інститутів регулювання.

Доцільним є продовження наукових досліджень в аспекті формування єдиної методології та удосконалення понятійно-категоріального апарату інституціоналізму, визначення його предмету та посилення дієвості впливу на соціально-економічний розвиток суспільства в умовах трансформаційних перетворень. Підвищення темпів економічного зростання та посилення результативності структурних економічних перетворень потребують проведення інституційних змін системи фінансових відносин. Реалізація

останніх повинна врахувати вплив очікуваних змін економічного стану на суспільний розвиток, наявність достатнього рівня розвитку інституційного середовища для впровадження необхідних результатів модернізації фінансової системи загалом та фінансової політики зокрема.

Висновки. Проаналізувавши основні теоретичні підходи до визначення економічної сутності та ролі фінансової політики в соціально-економічному розвитку країни, можна констатувати, що фінансова політика є вагомим та дієвим інструментом впливу на економічні процеси та соціальні реалії. Процес розробки та реалізації ефективної фінансової політики передбачає удосконалення системи державних фінансів, посилення регулятивного впливу фінансових інструментів бюджетно-податкового та грошово-кредитного механізмів впливу на економічний розвиток, здійснення структурних змін в економіці, які потенційно підвищать темпи економічного зростання країни. Важливою є координація бюджетних та монетарних інструментів, оскільки розширення сфери дії одних за рахунок обмеження інших негативно впливає на результативність фінансової політики та макроекономічну збалансованість. На даному етапі розвитку фінансових відносин необхідним є визначення напрямів економічного регулювання, пріоритетів фінансової політики, виходячи з основних засад соціально-економічного розвитку країни на середньо- та довгострокову перспективу. Від якісного рівня реалізації інституційних засад залежить динамічність фінансової системи загалом. В умовах постійного вдосконалення знань, врахування недоліків суб'єктами реалізації фінансових взаємовідносин відбуватиметься посилення результативності фінансового регулювання, зміцнення фінансової системи, функціонування фінансової політики.

Список використаних джерел:

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М. : Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
2. Laffer, A. (1986). The Ellipse: An Explication of the Laffer Curve in a Two-Factor Model. The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy. Greenwood Press., N.Y., pp. 1–35.
3. Feldstein, M. (1969). Some supply-side propositions. American Economic Review. Markham Pub. Co., Chicago.
4. Sachs, J.D. (1993). Macroeconomics in the global economy. Harvard University, 778 p.
5. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи; Пер. с 2 англ. изд. – М. : Дело ЛТД, 1995. – 864 с.
6. Макконнел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконнел, С. Л. Брю; Пер. с 14 англ. изд. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 972 с.
7. Тинберген Я. Экономическая политика: принципы и цели / Я. Тинберген. – М., 1956.
8. Самуельсон П. Макроекономіка / П. Самуельсон, В. Нордгауз ; Пер. з англ. – К. : Основи, 1995. – 544 с.
9. Сайт Interfax [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.interfax.ru/finances/329057>.
10. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Е. Б. Стародубцева. – М. : ИНФРА-М. – 1999. – 479 с.
11. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2001. – 416 с.
12. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями : монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовчкін ; за наук. ред. В. Федосова. — К. : КНЕУ, 2002. — 387 с.

13. Лютий І. О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави / І. О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 79. – С.4–6.
14. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : у 3 т. / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. – Т. 1. – К. : Фенікс, 2008. – 468 с.
15. Фінанси / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін. ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.
16. Запатріна І.В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір / І. В. Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.
17. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку / За ред. І. Я. Чугунова. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.

References:

1. Kejns, Dzh. M. (2002). *Obschaia teoriia zaniatosti, protsenta y deneh* [General Theory of Employment, Interest and Money]. Helyos ARV, Moskva, 352 p. (in Russ.).
2. Laffer, A. (1986). The Ellipse: An Explication of the Laffer Curve in a Two-Factor Model. *The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy*. Greenwood Press., N.Y., pp. 1–35.
3. Feldstein, M. (1969). Some supply-side propositions. *American Economic Review*. Markham Pub. Co., Chicago.
4. Sachs, J.D. (1993). *Macroeconomics in the global economy*. Harvard University, 778 p.
5. Fischer, S., Dornbusch, R., Schmalensee, R. (1995). *Jekonomika* [Economics], 2nd ed. Case LTD, Moskva, 864 p. (in Russ.).
6. McConnell, C.R., Brue, S.L. (2003). *Jekonomiks: principy, problemy i politika* [Economics: Principles, Problems and Policies], 14 rd. ed. INFRA-M, Moskva, 972 p. (in Russ.).
7. Tynberhen, Ya. (1956). *Ekonomycheskaia polytyka: pryntsyipy y tsely* [Economic policy: principles and objectives]. Moskva (in Russ.).
8. Samuel'son, P., Nordhauz, V. (1995). *Makroekonomika* [Macroeconomics]. Osnovy, Kyiv, 544 p.
9. Interfax. Available at: <http://www.interfax.ru/finances/329057>.
10. Rayzberg, B.A., Lozovsky, L.Sh., Starodubtseva, E.B. (1999). *Sovremennyj jekonomicheskij slovar'* [Modern Dictionary of Economics]. INFRA-M, Moskva, 479 p. (in Russ.).
11. Wasylyk, O.D. (2001). *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. NIOS, Kyiv, 416 p. (in Ukr.).
12. Fedosov, V., Oparin, V., L'ovochkin, S. (2002). *Finanova restrukturyzatsia v Ukraini: problemy i napriamy* [Financial Restructuring in Ukraine: problems and trends]. KNEU, Kyiv, 387 p. (in Ukr.).
13. Liutyj, I.O. (2005). Conceptual foundations and contradictions implementation of financial policy. *Visnyk Kyivs'koho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. [Bulletin of the Kyiv Taras Shevchenko University. Economy]*, vol. 79, pp. 4–6 (in Ukr.).
14. Financial and monetary levers of economic development (2008). Ed. A.I.Danylenko, In 3 vol, vol. 1. Phoenix, Kyiv, 468 p. (in Ukr.).
15. Yuriy, S.I., Fedosov, V.M., Alekseyenko, L.M., etc. (2009). *Finansy* [Finansy]. DНNU АFУ, Kyiv, 848 p. (in Ukr.).
16. Zapatrina, I. (2012). Formation of financial policy, European integration dimension. *Visnyk KНTEU [Bulletin KНTEU]*, vol. 2, pp. 59–73 (in Ukr.).
17. Yuriy, S.I., Fedosov, V.M., Alekseyenko, L.M. et al. (2008). *Finansy* [Finance]. Zhannia, Kyiv, 611 p. (in Ukr.).

УДК. 336.226.11

Т.М. Стужук,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ПРО ПОСИЛЕННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Анотація

У статті розглянуто проблемні питання в оподаткуванні доходів фізичних осіб та обґрунтовано необхідність посилення принципу соціальної справедливості. Внаслідок реформування податкової системи відбулися певні зміни, які сприяли зменшенню соціальної напруженості, однак для посилення принципу соціальної справедливості необхідно застосовувати диференційоване і прогресивне оподаткування доходів фізичних осіб. Визначена необхідність застосування